

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Venerabilis Arnesti, (vulgò Ernesti) Primi Archiepiscopi Pragensis

Balbín, Bohuslav

Pragæ, 1664

Notæ in Caput XI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42763

fando auditam, in veteri quodam Codice, puer olim legi, & annotavi.

Notæ in Caput XI.

Quæ propria
Regum vir-
tus.

Iustitiam Cæsari, &c. Diligite Iustitiam, qui iudicatis terram, ait Spiritus Sapiencia Sanctus. Hæc virtute gloriari semper boni Reges solent, ob eamq; causam heroica optimorum Principum symbola plerumq; hujus Virtutis propositum, & amorem ostendunt, ut ex Typotio & Anselmo de Boot (Tomo I. II. & III. symbolorum) cuilibet datur intelligi. Lege Politica Cl. Viri I. Lipsij, Traianum Plinij, & omnes qui de Regno, & Principe scripserunt, maximè Melchiorum Piccartum in Historiopoliticis P. 2. Decade 8. totis primis septem Capitibus de Iustitiæ in Regibus amore.

Non sinebat Carolum alienis oculis videre.

Malorum Au-
torum ar-
tes,

Huc spectat nobile illud, & penè unicum Diocletiani dictum, quod refert Vopiscus (in Diocletiano) hisce verbis: Nihil est difficilius quàm bene imperare. Colligunt se quatuor, aut quinque atque unum consilium ad capiendum Imperatorem capiunt; dicunt, quid probandum sit; Imperator qui domi clausus est, vera non novit: cogitur hoc tantùm scire, quod illi loquuntur. Facit Iudices, quos non oportet; amovet à Republica, quos deberet obtinere. Quid multa? bonus, cautus, optimus venditur Imperator. Hæc Imperator Diocletianus, sine dubio ejusmodi Ministros ex-

Organum Pseu-
dohistoricorum.

pertus. Descripsit malos Regum ministros ignotus Author, eorumq; placita, sub magni organi musici Imagine, in quo hosce Indices fistularum, seu mutationes (Registra Organopæi vocant) ponit: Deglubere. Metuant. Oportet habere. Altum dominium. Hunc audite. Sic placet. Sanguinis dosis. Adigantur. Non audent. Non capiunt. Una Cervix. Vos non vobis. Compelle. Ipsi viderint. Interesse. Aurum è stercore. Amicitia. Histrionum fortuna. Summum jus. Dissidiorum semina. Vexare columbas. Princeps non habet legem. Ad terram. Reus Majestatis. Exaggeratio. Licitium

Litium tela. Edant ut vivant. Fœmineum regimen. Regina pecunia. Religio prætenfa: Divide. Interim & semper. Potuit, potest. Discordia concors. Ad opes legatio. *Quam paucis multa complexus est Scriptor! facile ingeniosi hæc Registra intelligunt. De Regis in Ministros vigilantia, lætissima tradit Scipio Ammiratus L. 4. Discursu. 1. non esse promovendos per saltum L. 3. Disc. 3. Non excusari Principes, si, qua per malos ministros peccantur, nesciat; ideo esse Principem ut regat. Patrifamilias turpe esse facta servorum nescire in domo; Domus Regis regnum est.*

Suâ manu scribere. *Suadet id Principi Anibal Scipio Sexti V. Cæbicularius L. 1. in Tacitum, & quid scribendum sit, assignat. Ut etiam Scipio Ammiratus L. 1. in Tacit. discursu. 5.*

Regiones, ac Provincias sæpius percurrit. *Principibus utile Videri; seu ut a'iquant de videantur.*
S. Synesius aureo illo libro de Regno ad Arcadium Imperatorem id inculcat, aitq; hæc in re sitam regni felicitatem. O Reges! exclamat, severior illa gravitas, quæ facit, ut, aulâ clausi, paucissima & videatis, & audiatis, facit etiam ut marini pulmonis vitam agatis! quid indignius eo Principe, quem propter solos pictores cognitum habent fideles subditi, & milites Imperij propugnatores? Vide plura in eam sententiam. Hunc libellum convertit è Græco Dionys. Petavius S. J. qui libellus aureus, auro & gemmis includi dignus est. Gaudent divina perpetuo motu, &c. vide quæ de Traiano suo scripsit Plinius in Panegyrico. Fluvij ut multis terris prodessent, errant, & plurimas suis erroribus Vrbes albuunt, & campos latificant, &c. neq; via faciunt dispendium; sic Principes. Contrarium sensu Typot. L. 1. de Hierogr. N. 126. Majestati major è longinquo reverentia, ait Tacitus L. 1. Annal. Id fateor in dubio Imperio, non item in certo, & quod humanitatem Principis requirit.

Beneficentiæ vestigia. *De hac mira Plinius in suo Traiano. Scipio Ammiratus in Discursibus Politicis, plurimos & facillimos modos ostendit, quibus Princeps bene meritos premiare possit. Beneficentiam propriam esse Principum probat Pineda in Job. C. 12. v. 23. n. 4. & C. 3. v. 15. Jovi terras obeunti sub pedibus flores nascuntur.*

nascuntur (Pacatus in Panegyri. ad Theodof.) ita bono Principi de-
 nescia. Seneca lib. de Const. sapi. C. 8. Principes Fortunæ manus
 vocat; quam missilia in homines jacentem elegantissimè, non tam de-
 scripsit, quam depinxit idem Seneca 10. Epist. 74. Notabile dictum est
 Ethnici Scriptoris Plutarchi (L. 7. symposiacion. q. 4.) quo an illustrius
 quidquam unquam protulerit, nescio, ut liberalitatem non Regibus tan-
 rum, sed omnibus hominibus coram faciat. Nam causam querens,
 cur Romani nusquam mensam inanem post cœnam relinquerent, neq;
 lucernam, nisi spontè suâ, exstinguerent? respondet, id fieri ob benefi-
 centiam, ut alij etiam utantur: sed memorabilem subjecit sententiam:
 quippe, ait, si fieri posset, etiam visum atque auditum, imò pru-
 dentiam quoque, & fortitudinem alijs utendam dare deberemus
 ipsi dormituri, atque quieturi. Dictum Christiano homine dignum!
 De hac verò Caroli IV. liberalitate multa scripsit Dubravius L. 22.
 aitq;, eum solitum subditos provocare ad petendum, & accipiendum.

Nota elegans
 dictum.

Solitudo
 Principū vi-
 tia emendat.

Quotannis in solitudinem procul negotijs,

Suadent id maximi Politici, ut Princeps minimum semel in anno,
 quiete ceteris negotijs indictâ, solitudinis quandam sibi speciem repræ-
 sentet, solusq; suas, Aula, & Universi Regni rationes e proximo inspi-
 ciat, expendat, & componat. Magnas ex hoc considerationis exercitio
 consequetur utilitates; sed neq; tum alium audiat, quam se ipsum. At
 Carolus cum Arnesto suo in illa solitudine conscientiam examinabat,
 & virtutum accepta, & expensa referebat in numerum. Hoc soli-
 tudinis consilium probavit etiam D. Ambros. L. 3. de Officijs toto C. 1.
 ostenditq; id fieri Moylis Ducis Israëlitarū exemplo, qui quadraginta
 diebus fuit solus in monte; tum addit: In corde deambulandum
 est Regibus: David Propheta docuit nos tanquam in ampla domo
 deambulare in corde nostro, & versari cum eo tanquam cum bo-
 no contubernali, ut ipse sibi diceret, & loqueretur secum. Exu-
 endus est aliquando privatim, regius ille Majestatis vultus, ut sol O-
 vidianus circum caput omne micantes deposuit radios: deponenda
 ala, ut fecit Dædalus

Sat. 3.

Proponimus illuc
 Ire fatigatas ubi Dædalus exiit alas,

ait

ait Iuvenalis, id est, Cumas: nam Apollini Cumano alas in templo Dædalus anathema suspendit. Recens quidam Politicus, ait id à Principibus fieri, ut intentius iram meditentur, & animi secretos motus exerceant, ut fecit Tiberius Imperator. ô dictum improbum!

A. S.

Bartolus de Saxo Ferrato. Bartolus Regni Bohemie Constitutiones in ordinem redegit; at Victorinus Cornelius à Wsfehrd & M. Briccius à Liczko, & M. Paulus Christianus ediderunt Jus municipale; ut restatur Martinus Bachacius Rector Carolinae Universitatis, in Programmatibus apud Giczinsky. Mortuus vero est Bartolus Perusij A. 1359. ut Papirius Massonus, & ex eo Lupacius in historico Calendario annotavit.

Bartolus Regni Constit. scripsit.

Firmissimū esse Imperium, quod benevolentia &c. Id probat Synesius libro toties laudato de Regno ad Arcadium, & Princeps bonorum Politicorum Scipio Ammiratus L. 15. toto discurs. 7. & L. 17. disc. 4. & 5. & Seneca toto L. 1. de Clementia, maxime C. 1. quid debeat Princeps cogitare ad comparandam Clementiam: Ego ex omnibus mortalibus, &c. Clypeus ex cordibus penetrari non potest: Silvester Petra sancta L. 6. symbol. C. 12. Typotius Tomo 2. symbol. in Clivensibus. symbol. 52. & in Hierogr. L. 1. N. 123. & 124. de Rege Apum Seneca loc. cit. de hoc Civium amore multa Plin. in suo Traiano. Hic est Character perpetuus bonorum Principum & naturalium, qui natura ad regimen facti, quales omnes qui in Europa. De ea re prudentissima sunt documenta Hippoliti Cardinalis Estens apud Muret. var. lect. L. 16. C. 4. Apum Rex castra sua habet in favo mellis, Ambros. in Hexam. Cor Regis amplexu latum esse debet, quale Salomonis, sicut arena quæ est in littore maris; unde etiam ad regendum aptiores sunt, qui cælo nati sunt. mitiore, ut notavit Seneca L. 2. de Ira C. 16.

De Comitatu Caroli IV. Dubrav. l. 22. hist. Bohem. Clementia Principum virtus.

Tiberij Imperium. Tacitus Scriptor in hoc argumento divinus, illud diligenter primis Anualium Libris explicuit. Uti nam præclari alicujus Principis Imperium stylo complecti voluisset! sub Traiano vixit, sed Traianum non scripsit. Docet igitur quid vitandum.

Alia cavenda Principibus, alia tenenda.

X. 2.

tandum.

tandum Principibus sit, quid tenendum non item; quod si ostendisset, Ideam optimi Principis effectam & expressam sapientissimo scribendi genere haberemus.

Magnifica
opera Princi-
pes decent.

Danubium in Muldavam. Id opus prorsus Regium à Carolo IV. tentatum est missis libratoribus, qui locum idoneum per libellam invenerunt; apparent etiamnum tanti conatus vestigia. *Dubrav. L. 22. Ita quondam apud Tacit. L. 13. Annalium, Lucius Vetus Mosellam atq; Ararim, facta inter utrumq; fossa, parabat connectere, ut copia per mare, deinde Rhodano & Arare subve-
cta per eam fossam, mox fluvio Mosellâ in Rhenum, exin Oceanum decurrerent, sublatisq; itinerum difficultatibus, navigabilia inter se Occidentis Septentrionisq; littora fierent. Exclamat hic Lipsius: DEUS bone! utile, magnum, Regium, & Romanum planè opus! Sic Carolus Magnus Danubium & Rhenum conjungere statuit, alij alia: sed omnes statuerunt tantùm, & nescio quæ vis ab alto ferè impedit, mutari hæc per naturam statuta. Quantum verò toti Germania, maxime inferiori, commodum id foret, consideret lector in Geometricis curiosus.*

Moneta Iu-
stitiæ signum

Monetam purissimam. Præcipuum signum Iustitiæ, & bona in Regno administrationis est Moneta. Ita sentiunt omnes, qui de Regno scripserunt; vide Scipionem Ammiratum L. 3. in Tacit. discursu. 8. Scribanum, Conzen, Menochium Nostros in Politicis.

Tributa: notum illud Tiberij: Tondere, non deglubere. Dio Cassius L. 57. hist. Rom. si profana sacris miscere licet: dum flet Ecclesia, & pauperes tristantur, Christus callacrymatur. *Ambros. L. 1. de Pœnit. C. 8. Atrum putandum est aurum, quod è lacrymis oritur, ait Apollon. ad Vespasianum. Philostr. L. 5. C. 13.*

Quid potissimum Reges secuti sint in Partitione Bohemiz.

Bohemiam regionatim divisam. Hac de re ita Crato Maximiliani II. Medicus: Duodecim regionum singulis præsent in Bohemia Capitanei, Baro unus, alter ex Ordine Equestri, qui lites minores cognoscunt inter subditos diversorum dominiorum.

miniorum. 2. si qui emergant latrones, licet ijs convocare vicinam, sibi que subjectam Nobilitatem ad grassatores comprehendendos. 3. Bello fortuito incumbente, quilibet ad suum se recipit praefectum. Sola Reginohradecensis regio, quia dos Reginae, Burggravium habet ob eam amplitudinem. *Hac ille. Vide plura apud Stransky. Sed plures fuere districtus, & sunt hodie. Cur autem inaequalitas tanta in districtibus, ut apparet, in Wltaviensi, alijsq; an id Carolus ignoravit? Non cadit in tantum Regem negligentia. Tam dixi, Capitaneos ob latrocinia impedienda institutos, unde in minimis illis districtibus magnus erat futurus labor; verbi gratia in Wltaviensi ob silvas, & aquas, &c. ob eandem causam in Podbrscensi, &c. Berauna enim unde appellata sit, habes in Stransky.*

Adire Regem, quoties lubebat, sinebatur.

Reges felicissimi, idem spectabilissimi fuere; qui Regna perdidere, latebras amaranunt. Constatq; id exemplis innumeris. Rudolphus I. Caesar, cum Aulici aditus quosdam Pauperes prohiberent, audiens, & indignans: Per DEUM, inquit, finite homines ad me venire! Non enim ideo Imperator sum, ut in arcula claudar! *I. Lipsius in dissert. ad Albertum & Isabellam. Hac felicitate Alfonsus Magnus Campaniam sibi adunxit, cum Asinum cujusdam rustici in fossam prolapsum, Equo descendens, elevavit. Quo audito, ei se plurimi populi subiecere, quod de Asino testis oculatus narrat Panormitanus L. 1. de Vita Alphonsi. N. 25. Est quoddam instrumentum, quod artificiosè demittendo sese aquam è puteo extrahit, vocaturq; cochlea Archimedis, & est aliud instrumentum, quod è corde hominum trahit amorem, & hoc vocatur affabilitas, & humanitas.*

Spectabilitas
Principi ne-
cessaria.

Alfonsi Ma-
gni memora-
bile, & faeli-
cissimum fa-
cinus.

Carolus Caesar apud Pragensem Civem.

pranderet. *Narrat simillimam historiam de mercatore Cra-*

coviensi, nomine Wernico, Schickfusius (Poloni scriptores vocant Werincum) sed ego plus nimirum credo Aeneae Sylvio vi. ino temporibus illis, cui optime nota Bohemorum historia fuit, potiusq; id imitatum esse Verincum; nam Pragensis Civis syngrapham dedit, Verincus Regi suo dona tantum obtulit, aestimata centum florenorū millibus,

Civis Pra-
gensis Regi
suo grande
munus offert

Cymerus hist.
Polon. l. 12.
Msechov. hist.
Polon.
Decius nihil
habet.

dimidio minore pretio, quam sint floreni nostrates; ut taceam aureos; nam unus aureus sex Polonicos florenos pretio aequat; Miechovius itidem dona hospitibus, & Regi data nominavit; unde alia nostra historia est, alia Cracoviensis, utraq; vera.

*Mylus in hor-
to Philosophico
tit, Viti.*

*Vites quan-
do in Ger-
maniam illa-
tae.*

Ditio Mielnicensis Vineis opportuna, vites ab ipsa Gallia, &c. Nihil hic novi narratur. Tardè in Germaniam vites allatas docent Scriptores, primùmq; à Romanis colonijs plantatas circa Rhenum sub Imperio Domitiani. Sic olim quaedam stirpes in patrio solo noxia, in Europam translatae, feliciter & late proveniunt, ut Persica ex Persia, Cerasa ex Cerasunte, Cydonia ex Cydone, Damascena pruna è Damasco, &c. & apud nos Misica poma meliora nativis. Balsami arbusculam (quia alibi putabatur non velle crescere) in triumpho tulit, ut hostem, Vespasianus. *Plin. 12. hist. Nat. C. 25.*

Plura VENERABILIS Arnesti documenta & ductus, quibus Carolus IV. Imperator usus, felicissimos Principes acquavit; & de felicitàte Regnorum eo imperante.

CAPUT XII.

*XI.
Rovk, Hagok,
Dobr. Schischf.
Conjugia
Principum
magnâ egent
deliberatio-
ne.*

Tanta verò Arnesto in Carolum IV. inerat autoritas, ut Regina ex ejus ferè unius consilio peterentur. Quater Carolus Imperator Conjugio se illigavit, semperque Arnestus in hisce conjugijs utilitatem Ecclesiae, aut Regnorum pacem, dignitatem & comoda spectavit. Conjugia magno-

rum.